

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА РИНКУ УКРАЇНИ: АСПЕКТИ ПОРІВНЯЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК

В статті висвітлюються особливості застосування новітніх інформаційних технологій з використанням комп'ютерної техніки. Наводяться порівняльні характеристики різноманітних аспектів системи автоматичного обліку і, зокрема, міні-бухгалтерії та програми міжнародного рівня.

Всеохопна економічна реформа в Україні поставила перед суспільством ряд важливих завдань, одним з яких є пошук нових форм і методів управління виробництвом та реалізацією товарів. У цьому плані особливий інтерес становлять нові інформаційні технології, що ґрунтуються на використанні обчислювальної техніки, розподіленої (децентралізованої) обробки інформації та економіко-математичних методів.

Кілька сторіч тому, згідно з легендою, математик Лука Пачоллі (винахідник свята святих бухгалтерського обліку – системи подвійного запису) вирішив допомогти своєму батьку, простому торговцю вином, навести порядок у записах торгових операцій. Що з цього вийшло – загальновідомо: підприємці отримали зручний і надійний інструмент керування бізнесом. Але варто було фіскальному оку держави звернути свій погляд на бухгалтерський облік, як ситуація почала змінюватися. Не секрет, що зараз призначення бухобліку сприймається радше як забезпечення фіскального інтересу держави. Вести за допомогою бухобліку реальне, адекватне до ситуації керування діяльністю підприємства – завдання вкрай складне.

А тому на сьогодні вже зовсім неможливо уявити собі великі (навіть не дуже) підприємства, організації та установи, де б не використовувалися засоби обчислювальної техніки для організації автоматизованого обліку.

Під системою автоматизації обліку (CAO) необхідно розуміти інтегровану систему автоматизації, що забезпечує охоплення всіх ділянок роботи (тобто можливість зареєструвати господарську операцію – документ, групу документів, і відобразити її в опера-

тивному, податковому та бухгалтерському обліку).

Не зовсім коректно називати програми і програмні комплекси системами автоматизації. Насправді, це усього лише інструменти, за допомогою яких можна (чи не можна) побудувати CAO.

На Заході прийнято поділяти облік на фінансовий, податковий і управлінський. У нас же традиційно поділяється облік на управлінський (чи оперативний) і бухгалтерський (який здебільшого виконує функції податкового обліку і значно меншою мірою, фінансового). Причини нерозвиненості фінансового обліку й аналізу приховані в «тіньовій» економіці й елементарній непоінформованості керівників підприємств. Програмні комплекси, що реалізують задовільні методики фінансового обліку й аналізу, існують лише для великих підприємств. Тим часом розвиток фінансового обліку – це необхідна умова стабільної роботи підприємства, що дозволяє передбачати господарську і комерційну ситуацію для мінімізації можливих втрат й отримання максимального прибутку. Необхідно відзначити, що сучасна практика фінансового обліку оперує розрізненими показниками, об'єднаними в укрупнені групи, взаємозв'язок між якими не завжди простежується. Існує потреба в систематизації й інтеграції показників фінансового обліку з метою розгляду підприємства як єдиної системи, що володіє визначеними якістьми. Очевидно, що ця потреба може бути задоволена тільки на базі CAO підприємства.

Із середини 90-х років «де-факто» прийнята наступна, досить спрощена класифікація фінансово-управлінських програмних інструментів для побудови АСУВ:

- міні-бухгалтерії (наприклад, ранні версії "1С", "Інфо-бухгалтер" та ін.);
- інтегровані програми і конструктори ("Фінанси без проблем", "Парус", "X-DOOR", "1С", "Акцент" та ін.);
- програми міжнародного рівня ("SAP R/3",

“Ваан”, “Scala”, і ін.), а також наближаються до них за складністю російські “Галактика” і “Парус-Корпорація”.

Останнім часом між двома прикінцевими категоріями розходження стираються. “Клієнт-серверні” версії інтегрованих програм і конструкторів успішно обробляють величезні обсяги облікових даних.

Серед цієї групи програм особливу увагу слід звернути на програму «Акцент-бухгалтерія для Windows». Вона – кількаразовий переможець всіляких українських конкурсів бухгалтерських програм, дозволяє зосередитися на веденні обліку, що служить фундаментом для чіткого керування підприємством. При цьому, природно в “Акценті” легко можна сформулювати будь-яку фіскальну звітність, що цілком відповідає новим стандартам бухгалтерського обліку. Така, програма цілком забезпечує потреби як малих, так і великих підприємств, маючи відмінне співвідношення ціна-якість. Для великих підприємств існує «клієнт-серверна» версія Акценту на базі Microsoft SQL-Server 7.0.

З одного боку, Акцент є цілком закінченою універсальною програмою для вирішення будь-яких облікових завдань, а з іншого, повнофункціональним інтегрованим середовищем розробки бізнес додатків.

ТОВ «ІМПАКТ» (розроблювач програми «Акцент-бухгалтерія») займається розробкою фінансово-економічного програмного забезпечення з 1996 року, має таких великих замовників, як кондитерська фабрика «Київ-Конті», авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України», Конотопський завод «Мотордєгаль», Павлоградський молочний комбінат, київський аеропорт «Жуляни», підприємство «ОмскОблавтотранс» та ін. Програма має новий, більш зручний і ергономічний інтерфейс, зовні схожий з інтерфейсом програми MS Outlook. Керування програмою відбувається з мінімальними витратами з боку користувача і максимальною зручністю. Користувач має можливість керувати відображенням панелей керування за власним розсудом.

Маючи прекрасного майстра звітів, “Акцент” дозволяє за лічені секунди створювати досить складні звіти, що вимагають годин програмування вбудованою мовою інших порівнюваних програм. Крім того, на диво вдало побудована візуалізація інформації на екрані. Вибираючи вкладку документів, можна переміщатися ієрархічним

довідником і відразу бачити ці документи, редагувати і створювати нові, виконувати різні звіти за цими документами. Вибираючи вкладку кореспондентів чи об’єктів обліку, також відразу помітно всю інформацію по кореспонденту чи об’єкту обліку. Крім того, вбудований предметно й об’єктно-орієнтована мова Акценту-бухгалтерії практично ідентична з мовою Basic, що істотно полегшує її вивчення.

Головна відмінність системи “Акцент” від продуктів конкурентів полягає в її величезній гнучкості і безпрецедентної настроюваності на бізнес-процеси конкретного підприємства.

На відміну від багатьох “програм-конструкторів”, у яких користувач (програміст) сам визначає структуру бази даних системи, тут застосований зовсім інший підхід. База даних “Акцент” завжди однакова. Набір таблиць і полів у них фіксовані і (хоч користувач може його змінити) вся відповідальність за обробку змінених структур лягає на нього самого. Будова реляційної бази даних “Акценту” перевірена часом. У своїй основі вона не змінювалася уже більше трьох років. База даних помітно нормалізована і достатньо зручна для обробки.

“Акцент” побудований таким чином, що все спілкування з базою даних завжди виконується з використанням мови SQL. Вона на сьогоднішній день є фактичним стандартом галузі і прийнятною альтернативою йому поки немає. Крім того, практично усі ведучі СУБД тією чи іншою мірою підтримують SQL, а для багатьох з них він є “рідним” і єдиним способом обробки даних. Такий підхід дозволив “перекласти” проблеми безпосередньої обробки даних на розроблювачів СУБД і зосередитися на прикладній області.

У настільних версіях “Акценту” використовується формат бази даних Microsoft Jet, вживаний також у популярній СУБД Microsoft Access. Відмінною рисою СУБД Microsoft Jet є висока швидкодія, надійність і, що немаловажно, досить гарна підтримка SQL.

“Акцент” орієнтований на використання доступу до бази даних у двох технологіях спілкування з базою даних і трьох варіантах постачання:

1. *Сервер-файл-сервер.* У цьому випадку використовується база даних формату MS Access 95/98/2000 з доступом через DAO.

2. *Сервер-клієнт-сервер*. Цей варіант орієнтований на базу даних MS SQL-server 7.0 і працює з використанням OLE DB. Доступ побудований таким чином високорівневі запити від програми перетворює в запити до сервера кодом однієї DLL. Специфікація на цю бібліотеку відкрита, що дозволяє стороннім розроблювачам писати власні бібліотеки для доступу до баз даних інших SQL-серверів, наприклад Oracle чи Sybase.

3. *Сервер-клієнт-сервер*. На відміну від варіанта 2 тут для доступу до бази даних використовується MSDE. Він розрахований на середні підприємства, у яких кількість робочих станцій не перевищує п'ять. До того ж MSDE безкоштовний.

“Акцент” реалізує собою класичну техно-

логію “сервер-клієнт-сервер”. Усі дії з обробки бізнес-процесів цілком зосереджені на сервері. Усі запити до бази даних з боку додатка є тільки викликами збережених процедур сервера. У такий спосіб досягається повна незалежність додатка не тільки від типу сервера, але і від конкретної структури бази даних. Усе що повинен робити сервер, – це виконувати збережені процедури і повертати набори записів у потрібному форматі.

У програмі введено і широко використовується поняття «ярлик». Ярлик – це посилання на рахунок, елемент аналітики, підшивку чи шаблон типової господарської операції. Ярлики можна використовувати для довільного групування елементів бази даних.

ПОРІВНЯЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ

Характеристики	1С	Акцент	1С	1С
Для бухгалтера				
Синтетичний облік	3	3	3	3
Багатомірний аналітичний облік	2	3	0	2
Багаторівневий аналітичний облік	3	3	2	3
Мультивалютний облік	2	2	2	2
Шаблони типових операцій	2	2	2	2
Підготовка первинних документів	2	3	2	2
Побудова довільних форм первинних документів	3	3	2	1
Стандартні форми звітності, відповідність до поточного законодавства	3	3	3	3
Засобу побудови довільних звітів	3	3	2	2
Можливість змінювати правила побудови звітів за довільними критеріями без використання програмування	1	3	0	0
Можливість створення звітів за довільні періоди часу	2	2	2	2
Охоплення усіх ділянок роботи (тобто відображення господарських операцій в управлінському, податковому і бухгалтерському обліку)	3	3	2	2
Можливість ведення обліку у декількох підприємствах	3	3	2	2
Повнота набору збереженої інформації (тобто набір повинний бути достатній для побудови звітів довільної вибірки)	2	3	1	2
Наявність докладної довідкової системи	3	2	2	2
Максимальна візуалізація інформації на екрані	2	3	2	1
РАЗОМ:	39	44	29	31
Для системного адміністратора				
Обмін даними з зовнішніми програмами і базами даних	3	3	1	2
Швидкість обробки інформації	2	3	2	3
Мережний режим	2	2	1	2
Адміністрування прав доступу	3	3	0	1
Режим "Клієнт-Сервер"	2	3	0	2
Інструменти перевірки цілісності даних відновлення, архівування і переносу інформації (власні чи зовнішні)	3	3	1	2
Вбудована предметно-орієнтована мова програмування	2	3	2	2
РАЗОМ:	17	20	7	14
Для директора				
Співвідношення ціна/функціональність	2	3	1	2
Разом	56	67	37	45

0	-	відсутня
1-	незадовільно	реалізована
2-	задовільно	реалізована
3-	добре	реалізована

• **1С Підприємство**, версія 7.7 (фірма 1С, Росія, <http://www.1c.ru>).

1С має широкі можливості у програмуванні настроювань, однак щоб зробити щось більш-менш складне самому, необхідно витратити чимало часу на навчання. До того ж, ледь не кожен дилер вважає справою честі створити власне настроювання, тому неможливо ввести єдиний стандарт на конфігурацію. А це вже нагадує історію Вавилонської вежі. Інтерфейс із користувачем через надмірність можливостей конфігурування, на мій погляд, «затяжкий». Ця програма безумовний лідер у кількості продаж.

• **Акцент-бухгалтерія**, версія 4.2 (Імпакт, Україна, <http://www.accent6.com>).

• **ІнфоБухгалтер**, версія 8.1 (ТОО «Інформатик», Росія, <http://www.ib.ru>)

Інфобухгалтер – досить пересічна програма, що програє кожній з перерахованої вище трійки в різних аспектах. Крім того, вона не дозволяє використовувати багатомірну аналітику, не має «клієнт-серверної» версії, має дуже слабкого конструктора форм.

• **Фінанси без проблем**, версія від 18.05.99 (Хакерс Дизайн, Україна, <http://www.hdru.com>).

Фінанси без проблем – ветеран ринку, не схожий на інших і що продовжує йти своїм, особливим шляхом. Однак аскетизм користувальницького інтерфейсу сподобається не всім.

1. Надежный щит бухгалтера – АКЦЕНТ-бухгалтерия // «БАЛАНС» № 23, 2000.

2. Дониченко А., Отягощенные выбором // «Компьютерное обозрение». – №41. – 1999. – С.

3. Кухтин А., Дониченко А. Серебряная пуля украинского предпринимателя: мифы и реальность. «Компьютерное Обозрение». – №27. – 2000. – С.

4. Пачоли Лука. Трактат о счетах и записях. М.: Финансы и статистика, 1994. – С.

5. Ситник В.Ф., Красва О.С. Технологія автоматизованої обробки економічної інформації.

The research of new forms and methods of management of production and realization of good needs the application of the innovative informational technologies with the using of computers technologies. For the modern market of program products the different systems of automatical accounting are widely presented. The general and comparative characteristic of some of them are given in the article. The program accent – accounting for Windows which is worked out by the Association “Impact” deserves a special attention. From one side – “Accent” is completely finished universal program for solving any accounting task and from the other side – totally functional integrative environment of development of business additions. The main difference of the system “Accent” from the products of rivals lies in its great flexibility and determinations for business processes of the particular enterprise.

Марчук Л. В.

ДІАГНОСТИКА ЯК МЕТОД ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

У статті акцентується, що оскільки будь-яке зрушення у зовнішньому оточенні підприємства приводить до змін в його внутрішньому середовищі і ці перетворення є доволі динамічними, то пропонується використовувати діагностику як один із методів аналітичного обґрунтування управлінських рішень.

Перехід до нових економічних відносин в Україні зумовив появу нових принципів організації управлінського процесу в межах самих суб'єктів господарювання. Саме він спонукав до підвищення ролі управління, а власне кажучи, сприяв якісним змінам

у самій структурі та методах управління підприємством. Його взаємодія із зовнішнім оточенням є досить складним і важливим моментом, тому кожен суб'єкт господарювання повинен самостійно дбати про своє забезпечення ефективного функціонування у сучасних ринкових умовах, адже він є складовим елементом народногосподарського комплексу держави, що діє через механізм конкуренції і виконує певну місію на ринку протягом усього періоду свого життєвого циклу. Зокрема, він діятиме на ринку ефективно доти, поки існуватиме відповідність між його структурою та функціями.

Будь-яке зрушення у зовнішньому ото-